

Sławomir Zalewski

Sprawozdanie z międzynarodowej konferencji naukowej "Bezpieczeństwo i nauka o bezpieczeństwie", Liptovsky Mikulas - Liptovsky Jan, 7-8 października 2009 roku

Doctrina. Studia społeczno-polityczne 6, 341-344

2009

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

oraz socjologii dewiacji (patologii społecznych), jak też mniej, ich zdaniem, rozwiniętych – socjologii stosunków międzynarodowych i policyjnej. F. Škvrnda wskazuje przy tym na silny bodziec rozwojowy socjologii bezpieczeństwa, jakim jest konceptualizacja społeczeństwa ryzyka, gdzie wprost można dopatrywać się wpływów znanej koncepcji Ulricha Becka.

Na kształtowanie myśli securitologicznej wpływa także dynamicznie rozwijające się zarządzanie bezpieczeństwem, przez które naukowcy słowaccy (szczególnie młodszego pokolenia związani z uniwersytetem w Żilinie – A. Šviková, L. Houšková) rozumieją specyficzną działalność umysłową, skierowaną na odwrócenie albo minimalizację ryzyka lub zagrożeń różnej natury względem życia i mienia obywateli, grupy i społeczeństwa, zawierającą pierwiastki zarządzania ryzykiem, zarządzania kryzysowego, zarządzania katastrofą (wypadkiem), zarządzania wartościami.

Wobec identyfikowanych współcześnie zagrożeń społeczeństwa informacyjnego oraz nowych form gospodarowania (prowadzenia biznesu) wzrasta znaczenie ekonomicznej analizy problemu bezpieczeństwa informacyjnego, którą S. Orchimienko z Ukrainy sytuuje w obszarze ekonomiki securitologii. Jej przedmiotem są m.in.: zarządzanie jakością organizacji, nowe technologie informacyjne i komunikacyjne, systemy operacyjne w komputerach osobistych, zagrożenia dla systemów i sieci komputerowych (wirusy oraz ataki). Zwracano uwagę, że badania tak ukierunkowane prowadzone są w Mołdawskiej Akademii Ekonomicznej od lat dziewięćdziesiątych ubiegłego wieku. W tym kontekście interesujący wydaje się pogląd sformułowany przez Janusza Tomaszewskiego (WSAiB w Gdyni), który jest zwolennikiem przyjęcia securitologii jako ekonomiki bezpieczeństwa – dyscypliny szczegółowej powiązanej z praktyką działalności człowieka na etapie pozyskiwania, przetwarzania, gromadzenia i konsumowania wszystkich zasobów materialnych i niematerialnych.

Na Ukrainie szerzej upowszechnił się termin „bezpieczeństwo życia” (lansowany przez J.A. Serikowa) na oznaczenie dziedziny ukierunkowanej na poznanie podstawowych prawidłowości powstawania zagrożeń, ich właściwości i następstw oraz wpływu na organizm człowieka i jego środowisko, a także na opracowanie i realizację odpowiednich działań w celu stworzenia i utrzymania zdrowych i bezpiecznych warunków życia i działalności człowieka. W. Zaplatiński (NAU Kijów) zwrócił uwagę, że bezpieczeństwo życia jest dyscypliną i ugruntowanym kierunkiem studiów na ukraińskich uczelniach wyższych od 15 lat. Studia nad bezpieczeństwem życia – jego zdaniem – powinny być prowadzone w oparciu o podejście systemowe i nie tylko w efekcie zaznajamiać oraz wyposażać w kompetencje ochrony własnej oraz najbliższego otoczenia od niebezpieczeństw, ale także formować w człowieku kulturę bezpieczeństwa.

Na marginesie warto zauważyć, że podobna koncepcja, zmierzająca do poznania pełnego spektrum zagrożeń człowieka wynikających z jego kontaktu z otaczającym środowiskiem i pokazania wszystkich sposobów zapewnienia mu bezpieczeństwa, jest podstawą pojmowania teorii bezpieczeństwa również przez niektórych polskich autorów – co interesujące, wywodzących się z nurtu nauk wojskowych, m.in. A. Dawidczyk i T. Jemiolo (nie byli oni obecni na konferencji; AON reprezentował gen. Janusz Kręcikij).

Podsumowując ten krótki przegląd koncepcji zwolenników ukonstytuowania securitologii jako dyscypliny, czy raczej dziedziny nauki można podkreślić, że koncentruje ona uwagę na jednostkowym wymiarze bezpieczeństwa. Tworzy, zatem interesującą perspektywę nowego pojmowania tożsamości człowieka we współczesnych warunkach życia. Obejmuje również rolę obywatela w państwie w aspekcie jego społecznej pozycji i praw obywatelskich. Pośrednio securitologia dotyka kwestii bezpieczeństwa państwa. Konstatację tę potwierdził Jan Maciejewski (Uniwersytet Wrocławski), który stwierdził, że securitologia, jako subdyscyplina akademicka, dość jednoznacznie wskazuje człowieka w centrum zainteresowania bezpieczeństwem i stąd będzie ona aktywnie uzupełniać socjologię w obszarze zagadnień bezpieczeństwa.

Konferencja wykazała, że możliwości rozwoju myśli securitologicznej są ogromne. Wynika to nie tylko z rosnącego zainteresowania przedstawicieli różnych dyscyplin problematyką bezpieczeństwa, ale także obiektywnymi wyzwaniami. Wnioski, formułowane podczas podsumowania obrad, dotyczyły m.in. wskazania na dynamikę współczesnych zagrożeń i wyzwań, zróżnicowania ich źródeł oraz złożoność w zakresie organizacji struktur odpowiedzialnych za bezpieczeństwo w różnych państwach. W tym kontekście uwarunkowań bezpieczeństwa prognozuje się dynamiczny rozwój badań naukowych. Uczestnicy konferencji zgodnie stwierdzili, że wymaga to sformalizowania zabiegów na rzecz ukonstytuowania nauk o bezpieczeństwie, co zdynamizowałby procesy pozyskiwania środków finansowych. W tym zakresie problemy przedstawicieli różnych państw wydają się zbliżone. W odróżnieniu od innych dyscyplin nauk społecznych, badania prowadzone w obszarze bezpieczeństwa mogą liczyć na szersze wykorzystanie praktyczne. Istotne są wysiłki na rzecz wzbogacania teorii bezpieczeństwa, co znajdzie zastosowanie w procesie kształcenia na uczelniach wyższych, jak również konfrontowanie teorii z praktyką, a zwłaszcza otwarcie środowiska naukowego na współpracę z przedstawicielami różnych zawodów związanych z bezpieczeństwem państwa, a także dynamicznie rozwijającego się sektora niepublicznego. Wydaje się, że wnioski te zasługują na pełną aprobatę.

Agnieszka Filipek
Akademia Podlaska
Siedlce

Sprawozdanie z I Transdyscyplinarnej Konferencji Naukowej nt. „Pokonać kryzys – żyć bezpieczniej”, Siedlce, 22 września 2009 roku

Problematyka bezpieczeństwa staje się zagadnieniem ważnym z punktu widzenia wielu dziedzin i dyscyplin wiedzy. Przedmiotem konferencji była analiza wpływu kryzysu ekonomicznego pierwszej dekady trzeciego milenium na bezpieczeństwo osób i struktur organizacyjnych w każdej znaczącej sferze życia współczesnego człowieka. Fakt ten można interpretować jako symboliczne ukazanie wielu wzajemnych powiązań, relacji, wpływów w świecie zagadnień bezpieczeństwa, które się wzajemnie uzupełniają, tworząc pełnię bezpieczeństwa.

Konferencja została zorganizowana przez Transdyscyplinarny Zespół Badania Problematyki Bezpieczeństwa, który funkcjonuje przy Akademii Podlaskiej od stycznia 2009 roku, a we wrześniu tegoż roku, zgodnie z zarządzeniem rektora Akademii Podlaskiej, został przemianowany na Transdyscyplinarne Centrum Badania Problemów Bezpieczeństwa im. prof. K. Bogdańskiego. Patronat honorowy nad konferencją objął JM Rektor Akademii Podlaskiej prof. dr hab. Antonii Jówko. Celem konferencji:

- próba naukowej refleksji przedstawicieli różnych dyscyplin naukowych i praktyków na temat wpływu kryzysu ekonomicznego na zasadnicze sfery życia i aktywności człowieka (grup społecznych) oraz na różne sfery bezpieczeństwa (ekologicznego i zdrowotnego, ekonomicznego i politycznego, społecznego, publicznego i militarnego);
- wypracowanie wniosków dla dydaktyki, badań i praktyki radzenia sobie z różnymi aspektami kryzysu.

Udział w Konferencji był bezpłatny.

22 września 2009 roku w Pałacu Ogińskich, w Sali Senatu Akademii Podlaskiej w Siedlcach, wokół rozważań nad problematyką konferencji nt. „Pokonać kryzys – żyć bezpieczniej” zgromadziło się 46 osób. Konferencję otworzył rektor ds. nauki, prof. dr hab. Kazimierz Jankowski, który powitał wszystkich zgromadzonych i wprowadził w problematykę rozważań. Następnie głos zabrał przewodniczący Komitetu Naukowego Konferencji prof. dr hab. Marian Cieślak.

czyk, który podkreślił znaczenie transdyscyplinarnych relacji w zakresie bezpieczeństwa.

Po oficjalnych wystąpieniach rozpoczęły się obrady plenarne, którym przewodniczył prof. dr hab. Marian Cieślarczyk. W czasie sesji omawiano zarówno praktyczne aspekty dotychczasowych przejawów i przewidywanych skutków aktualnego kryzysu ekonomicznego w odniesieniu do różnych sfer życia i bezpieczeństwa obywateli w „małych ojczyznach”, jak i zagadnienia teoretyczne z tego zakresu. Pierwszy zabrał głos „praktyk” – wójt gminy Kotuń, inż. J. Kuć. Stwierdził, że braki budżetowe w gminie dawały i ciągle dają o sobie znać z coraz większą siłą.

Praktyczne echa kryzysu ekonomicznego w naszym kraju zostały uzupełnione wykładem metodologa zajmującego się badaniem problematyki bezpieczeństwa. Prof. dr hab. Janusz Sztumski z Uniwersytetu Śląskiego przedstawił referat nt. „Metodologiczne rozważania wokół problemów bezpieczeństwa i kryzysów”. Profesor omówił różne rodzaje myślenia człowieka na przestrzeni dziejów, np: myślenie magiczne, zdroworozsądkowe, życzeniowe, mityczne i naukowe. Podsumowując, stwierdził, że dla efektywnych poznawczo badań problematyki zagrożeń i bezpieczeństwa, przydatna jest jedynie postawa naukowa, czyli taka, w której dominują elementy racjonalne i merytoryczne.

Dziekan Wydziału Humanistycznego Akademii Podlaskiej, prof. dr hab. Jerzy Kunikowski, rozwinął myśl: „Bezpieczeństwo i kryzysy w życiu współczesnego człowieka”. Referent podkreślił szczególnie wzrastającą częstotliwość występowania kryzysów w różnych sferach życia, ukazując równocześnie różnorodne ich przyczyny i skutki.

Prof. dr hab. Zenon Stachowiak z Wyższej Szkoły Ekonomii i Administracji im. prof. Edwarda Lipińskiego w Kielcach oraz Akademii Obrony Narodowej zaprezentował referat nt. „Kryzys gospodarczy pierwszej dekady XXI wieku jako wyzwanie, zagrożenie i szansa dla bezpieczeństwa ekonomicznego”. Ten znawca bezpieczeństwa ekonomicznego rozpoczął wystąpienie od wyjaśnienia terminu „kryzys”, rozumianego m.in. potocznie, politologicznie, socjologicznie, medycznie i ekonomicznie. Następnie skupił się na problematyce bezpieczeństwa ekonomicznego i potraktował kryzys ekonomiczny jako wyzwanie, czyli uzasadniał możliwe jego konsekwencje w postaci pozytywów – szans bądź w postaci strat i niekorzyści. Ukazywał przyczyny kryzysu w Stanach Zjednoczonych Ameryki, Europie, Azji, a także analizował symptomy ożywienia na poszczególnych kontynentach. We wnioskach referent podkreślił, aby ekonomiści krytycznym okiem spojrzeli na obszary własnych dociekań i zweryfikowali myślenie badawczo-edukacyjne, określając współzależności między teorią a metodą. Stwierdził, że wartość ekonomistów musi być oceniana nie przez pryzmat zdolności do budowania abstrakcyjnych modeli teoretycznych i operowania nimi, ale ich weryfikowalności w realnym życiu gospodarczym, co wymaga także rozległej wiedzy na temat polityki, historii oraz znajomości lokalnego i regionalnego rynku. Odstąpił prawdę o potrzebie politycznej mądrości płynącej z wiedzy historycznej.

Znaczący wkład do analizy aktualnej sytuacji w sferze praktycznych rozwiązań ekonomicznych wnieśli, w następnej kolejności, specjaliści z branży